

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף ס

בברייתא שבעמוד הקודם מובא שהמגרש את אשתו ויש להם בן קטן היא לא מחוייבת להניק אותו, אבל אם התינוק מכיר אותה ואינו מוכן לינוק מאישה אחרת הגרוש כופה אותה להניק ונותן לה שכרה כמינקת.

עד כמה: באיזה גיל תינוק מכיר את אימו?

בשלמא רב ורבי יוחנן: שיטתם מובנת מכיון שיש תינוק החרף להכיר את אימו כבר מחמישים יום ויש רק מתשעה חודשים. אך לדעת שמואל קשה וכי יתכן שהוא יכיר את אימו כבר בגיל שלושים יום?

לא תציתינהו: אל תציתו לכללים שאמר אחי בשם שמואל – דהיינו את דברי שמואל הנ"ל שלושים יום, שאמרם אחי בשמו. אלא שמואל סובר שאין שיעור לדבר, רק צריך לבדוק את התינוק וכל זמן שהתינוק מכיר אותה חייבת להניקו.

ההיא דאתאי: מעשה בגרושה שהגיעה לפני שמואל שיפסוק אם חייבת להניק את בנה. שמואל אמר לרב דימי בר יוסף שיבדוק אם התינוק מכירה. הוא הושיב את האישה בשורת נשים ועבר עם התינוק לפניהן, כשהגיע התינוק ליד אימו הוא הביט בה, והיא השפילה את עיניה כדי שלא יכיר אותה. אמר לה רב דימי 'הרימי את עיניך קומי ושאי את בכך' להניק אותו.

סומא מנא ידע: תינוק עיור היאך מכיר את אימו?

*

מכאן ואילך כיונק שקץ: לאחר שהגיע לגיל שנתיים אסור לו לינוק מדרבנן, והרי זה כאילו הוא יונק דבר משוקץ ומתועב.

פירש לאחר עשרים וארבעה חודש: כלומר גם לדעת רבי יהושע אם הוא פירש לאחר 24 חודש אסור לו לחזור ולינוק.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

יכול יהא חלב מהלכי שתיים טמא: היה מקום לומר שחלב אדם טמא מקל וחומר: בהמה טמאה יש בה קולא שמגעה בחייה אינו מטמא, ובכל אופן היא חמורה שחלבה אסור (כגון חלב גמל). אם כן ודאי שאדם שחמור במגעו שמתמא מחיים (כגון נידה) - יהא החלב שלו טמא. ועל כך יש לימוד מיוחד בגמל שדוקא הוא טמא והחלב שלו טמא אבל חלב אדם טהור.

יכול אוציא את החלב: אולי נמעט דוקא חלב אדם שיהא טהור, ולא נמעט דם אדם שיהא טהור אלא טמא. והסברא בדבר: כי חלב אינו שווה בכל סוגי הבהמות לאיסור, שהרי חלב בהמה טהורה טהור, אבל דם ששוה בכל בעלי החיים לאיסור אולי גם באדם יהא אסור באכילה? ועל כך שוב מלמד הפסוק הנ"ל בגמל שדוקא הוא טמא ודמו טמא ולא דם אדם.

ועל ברייתא זו אמר רב ששת שבחלב אדם אין אפילו מצות פרישה מדרבנן והוא מותר באכילה. אם כן מדוע אמרה הברייתא שהתינוק כיונק שקץ?

הגמרא מתרצת: רבנן אסרו לתינוק גדול לינוק מהדד עצמו (שלא יבואו להתיר חלב בהמה טמאה), אבל לשתותו בכלי מותר ועל כך דיבר רב ששת.

וחילופה בדם: הפוך מדם, שמותר לאכול דם הגוף שלא פירש החוצה (דם בין השיניים), אבל אסור לאכול כשפירש (כגון דם על הכיכר שצריך לגרד אותו ולא לאכול). [איסור זה הוא מדרבנן מפני שנראה כדם בהמה ויבואו להתיר אכילת דם בהמה].

אפילו ארבע וחמש שנים: אפילו כשהוא בן ארבע וחמש מותר לו לינוק.

אפילו חבילתו על כתפיו: הילד סוחב חבילה על כתפיו.

*

גונח יונק חלב בשבת: אדם הגונח מכאבים (ואינו במצב של סכנה) מותר לו לינוק חלב ישירות מהעז בשבת. טעם הדבר כי חליבת בהמה היא איסור 'מפרק' (= מפרק דבר ממקום גידולו), שהיא תולדה של מלאכת דש (= פירוק גרעיני התבואה מהקש). ויניקה מהבהמה היא מלאכה 'כלאחר יד' - שלא כדרכה, כי אין דרך לינוק ישירות מהבהמה אלא לחלוב אותה ביד, ומלאכה הנעשית שלא כדרכה אסורה רק מדרבנן, ובמקום צער לא גזרו רבנן.

צינור שעלו בו קשקשין: מרזב שצמחו בו עשבים המעכבים את זרימת מי הגשמים מהגג, וכתוצאה מכך המים דולפים לבית - מותר למעך את העשבים ברגליו בצנעה. טעם הדבר כיון שמיעוך העשבים היא מלאכת 'מכה בפטיש' כיון שהיא היא מתקנת את הצינור. אלא שאין דרך למעכו ברגליים, ומשכך זהו איסור דרבנן, ובמקום שיש הפסד לא גזרו רבנן.

*

מינקת שמת בעלה: אישה שמת בעלה והשאיר אחריו תינוק קטן, אסור לאלמנתו להתארס, מחשש שמא תתחתן - עד שהתינוק יגמור את תקופת היניקה שלו. כי אם תתחתן ותתעבר יעבר (יתקלקל) החלב שלה ותפסיק להניק את בנה ובעלה החדש לא יסכים לממן את התזונה שלו.

הן הן דברי בית שמאי: מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה היא היא מחלוקתם של בית שמאי ובית הלל.

אמר רשב"ג אני אכריע: יש לגרוס 'אני אפרש' משום שבאמת הוא לא מכריע במחלוקת אלא מפרש אותה: שמוותרת להינשא כבר שלושה חודשים קודם לכן, כי החלב נעבר רק לאחר שלושה חודשי ההריון. ולכן גם אם נחשוש שתתעבר ביום הנישואין, עדיין לא יעבר החלב אלא רק שלושה חודשים לאחר מכן.

מהו ליארס בחמישה עשר חודש: האם מותר לי לארס אלמנה שהתינוק שלה בן חמישה עשר חודש? אב"י פסק לו שמותר ממספר שיקולים הלכתיים.

כי אתא לקמיה דרב יוסף: אך כאשר הגיע אב"י לרב יוסף רבו וסיפר לו את הפסק שנתן לאריס, אמר לו רב יוסף שצריכה להמתין 24 חודש עד האירוסין!

אב"י רץ אחרי האריס שלוש פרסאות ויש אומרים שהוא רץ פרסה אחת בחול (שקשה לרוץ בו), בכדי להורות לו שאסור לו להתארס, אך לא השיג את האריס.

ועל כך אמר אב"י שהסיבה שאסור לאדם להורות אפילו הלכה פשוטה במקום רבו, אינה משום שנראה הדבר כחוצפה (= אפקירותא) אלא משום שאין סיעתא דשמיא לומר את הדבר הנכון. שהרי אני עצמי ידעתי את דברי רב ושמואל שאמר לי רב יוסף, ובכל אופן לא היתה לי סיעתא דשמיא להורות כך.

ביעתא בכותחא: מותר לאכול ביצה בכותח שהוא מאכל חלבי. [תוס' מפרשים שאין הכוונה לביצה רגילה כי זהו דבר פשוט שאין בו אפילו הוראה, אלא לביצה שנמצאה בתוך תרנגולת שנשחטה שאין לה דין של 'בשר'].

*

נתנה בנה למינקת: אלמנה שנתנה את בנה למינקת מותרת להתחתן מיד.

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע: סברו לעשות מעשה כברייתא הזו. אמרה להם אישה זקנה לי אסר רב נחמן.

הגמרא מקשה: והרי רב נחמן התיר לנשות ריש גלותא האלמנות לתת את בניהם למניקה ולהתחתן?

ומתרצת: רב נחמן חשש שהמינקת תחזור בה ותפסיק להניק את הבן לאחר שתתחתן האלמנה, אבל לריש גלותא הוא פסק שמותר כי המיניקות יפחדו לא לעמוד בסיכום שלהם עם אנשי ריש גלותא.

ואתון לא תסברוה מהא: וכי אם לא היתה אומרת הסבתא משמו של רב נחמן לאסור, לא הייתם יודעים שצריך לאסור מהברייתא דלהלן?

דתניא הרי שהיתה רדופה וכו': אישה שנתאלמנה או נתגרשה צריכה להמתין שלושה חודשים עד שתינשא כדי להבחין אם היא מעוברת מהבעל הראשון או מהבעל השני ולדעת של מי הילד שיוולד. הברייתא מביאה רשימה של נשים שלא מצוי עד בלתי אפשרי שיכנסו להריון מהבעל הראשון שלהם, ובכל אופן לדעת רבי מאיר צריכות להמתין שלושה חודשים. והלכה כרבי מאיר בגזירותיו (= בחומרות מדרבנן שהוא מחמיר).

ומכאן אנו לומדים שלא פלוג רבנן לגבי המתנת שלושה חודשים, והוא הדין לגבי המתנת עשרים וארבע חודש להנקה, ולכן גם אם תמסור את בנה למינקת היא תצטרך להמתין.

אמרו לו החכמים: לא זכרנו את הדין הזה.

הרי שהיתה רדופה לילך: אישה שרוב הזמן נמצאת בבית אביה אין דרכה להתעבר.

מת מותר, גמלתו אסור: כלומר אם היא גמלה אותו בשביל להינשא (ולא שבאמת הוא כבר ראוי להיות גמול).

דלמא קטלה ליה ואזלא ומינסבא: שמא היא תהרוג את בנה ותלך להתחתן. היה מעשה שאישה חנקה את בנה. אך הגמרא דוחה שאין ראייה מהמעשה הזה כי האישה ההיא היתה שוטה.

*

הרי שנתנו לחה בן להניק: מינקת ששכרו אותה להניק אסור לה להניק ילד נוסף באותה תקופה.

פסקה קימעא: אם פסקו לתת לה מעט מזונות, בכל אופן היא צריכה לאכול הרבה (מהכסף שלה כדלהלן) כדי שלא יחסר לה חלב.

השתא בנה אמרת לא: הגמרא מקשה אם את בנה אסור לה להניק מדוע צריך לכתוב שגם את בן חברתה אסור? ומתוצאת שהיה מקום לחשוב שדוקא את בנה אסור לה להניק כי היא תרחם עליו ותניק אותו גם כשאין מספיק חלב לשניהם, אבל את בן חברתה היא תניק רק אם יהיה לה הרבה חלב.

*

הגמרא מונה רשימה של דברים שהעושה אותם ומשמשת מיטתה נולדים לה ילדים עם חסרונות או מעלות שונות. (וי) בשורות הבאות פירשנו את הדברים כהשלמה לפירוש רש"י).

דמשמשא בי ריחייא: המשמש מיטתה בבית הריחיים – נולדים לה ילדים החולים במחלת הנפילה.

על ארעא: על הקרקע.

על דמא דחמרא: על דם החמור.

תחלי: שחליים.

שיכרא: שיכר. אוכמי: שחורים.

חמרא: יין. בני ברין: בנים בריאים.

ביעי: ביצים.

(המשך בדף הבא ↓)

כורי: דגים.

כרפסא: בני זיתני: בעלי זיו והדר כלומר יפים ונאים.

כוסברתא: כוסבר. בני בשירני: בעלי בשר.

אתרוגא: אתרוג. ריחני: בעלי ריח טוב.

ברתיה דשבור מלכא: ביתו של המלך 'שבור' אמה שלה אכלה אתרוג כשהיא היתה מעוברת, וכשנולדה היו מביאים אותה לפני אביה בראש הבשמים, כי נדף ממנה ריח טוב.